

ਸਿਵਲ ਮੁੜ ਵਿਚਾਰਨਯੋਗ

ਕਪੂਰ ਜੇ. ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ

ਸਵਾਈ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ, ਐਲ-ਮੁੱਦਈ-ਅਪੀਲਕਰਤਾ।

ਬਨਾਮ

ਉਦੇ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ, - ਮੁਦਾਲਾ-ਜਵਾਬਦੇਹ।

1948 ਦੀ ਦੂਜੀ ਬਾਕਾਇਦਾ ਅਪੀਲ ਨੰ. 540 ।

ਕਸਟਮ (ਪੰਜਾਬ) - ਉਤਰਾਧਿਕਾਰ-ਗ਼ੈਰ-ਜੱਦੀ-ਜਾਇਦਾਦ-ਭੈਣ ਦੇ ਪੁੱਤਰ-ਭਾਵੇਂ ਅੰਬਾਲਾ ਜ਼ਿਲੇ ਵਿਚ ਸੱਤਵੇਂ ਦਰਜੇ ਦੇ ਜਮਾਂਦਰੂਆਂ ਦੁਆਰਾ ਬਾਹਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ।

ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅੰਬਾਲਾ ਜ਼ਿਲੇ ਵਿੱਚ ਸੱਤਵੇਂ ਦਰਜੇ ਦੇ ਜਮਾਂਦਰੂਆਂ ਨਾਲੋਂ ਭੈਣ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਗ਼ੈਰ-ਜੱਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਬਿਹਤਰ ਵਾਰਸ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਭੈਣ ਅਤੇ ਇੱਕ ਭੈਣ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਜੱਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਪੰਜਵੇਂ ਦਰਜੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਜਮਾਂਦਰੂਆਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢਦਾ ਹੈ।

ਐੱਮ.ਆਰ.ਭਾਟੀਆ, ਜ਼ਿਲਾ ਜੱਜ, ਅੰਬਾਲਾ, ਦੇ 9 ਅਪ੍ਰੈਲ 1948 ਦੇ ਫਰਮਾਨ ਤੋਂ ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਜਸਮੇਰ ਸਿੰਘ, ਵਧੀਕ ਸਬ ਜੱਜ, ਪਹਿਲੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ, ਰੂਪੜ, ਮਿਤੀ 25 ਅਪ੍ਰੈਲ

1947 ਨੂੰ ਨਾ ਮੰਨਦੇ ਹੋਏ ਅਤੇ ਮੁਦਈ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਅਤੇ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਖਰਚਿਆਂ ਨੂੰ ਚੁੱਕਣ ਲਈ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ।

ਟੇਕ ਚੰਦ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਲਈ।

ਸ਼ਮਾਇਰ ਚੰਦ, ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਲਈ।

ਨਿਰਣਾ

ਕਪੂਰ, ਜੇ. ਇਸ ਮੁਦਈ ਧਿਰ ਦੀ ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ ਵਿਚ ਇਕੋ-ਇਕ ਨੁਕਤਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਅੰਬਾਲਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਸੱਤਵੇਂ ਦਰਜੇ ਦੇ ਜਮਾਂਦਰੂਆਂ, ਗੈਰ-ਜੱਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਭੈਣਾਂ ਦੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨਾਲੋਂ ਤਰਜੀਹੀ ਵਾਰਸ ਹਨ।

ਅੰਬਾਲਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਰਿਵਾਜ-ਏ-ਆਮ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਇੱਕ ਆਮ ਰਿਵਾਜ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਧੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸਾਂਝੇ ਪੜ ਪੜ-ਦਾਦੇ (ਸ਼ਕਰਬਾਬਾ) ਤੋਂ ਬੰਸ਼ ਲੜੀ ਵਿਚ ਜਮਾਂਦਰੂਆਂ ਦੁਆਰਾ ਬਾਹਰ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਭੈਣਾਂ ਇੱਕ ਧੀ ਜਾਂ ਧੀ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਦੀ ਗੈਰ-ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿੱਚ ਵਾਰਸ ਹੋਣਗੀਆਂ, ਭੈਣਾਂ ਦੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਨਿਯਮ ਇੱਕੋ ਜਿਹਾ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਟੇਕ ਚੰਦ ਨੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਅੰਬਾਲਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਰਿਵਾਜ-ਏ-ਆਮ ਨੂੰ ਜੱਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰਨ ਲਈ ਲਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਹੋਰ ਰਿਵਾਜ-ਏ-ਅਮਜ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਪੁਸ਼ਤੈਨੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਭੈਣਾਂ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਦਾ ਜੇ ਵੀ ਹੱਕ ਹੋਵੇ, ਗੈਰ-ਜੱਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਸੰਚਾਲਨ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਆਮ ਰਿਵਾਜ ਅਨੁਸਾਰ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਰੈਟੀਗਨਜ਼ ਡਾਇਜੈਸਟ ਦੇ ਪੈਰਾ 24 ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ, ਅਤੇ ਉਹ ਕ੍ਰਿਪਾ ਬਨਾਮ ਬਖਸ਼ੀਸ਼ ਸਿੰਘ, (1), ਵਿੱਚ ਲਾਹੌਰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਇੱਕ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਦਾ

ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਚੌਥੇ ਦਰਜੇ ਦੇ ਜਮਾਂਦਰੂ ਸਨ, ਭੈਣ ਦੇ ਬੇਟੇ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਸਵਾਲ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸਿਰਫ਼ ਰੈਟੀਗਨਜ਼ ਡਾਇਜੈਸਟ ਦੇ ਪੈਰਾ 24 ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਦੋ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸੰਤੀ ਬਨਾਮ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ (2), ਅਤੇ ਬੰਤੀ ਬਨਾਮ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ (3) ਵਿੱਚ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਪੈਰਾ 24 ਰੈਟੀਗਨ ਦੇ ਡਾਇਜੈਸਟ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜੋ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਆਮ ਰਿਵਾਜ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਸਦਾ ਖੰਡਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਇਹ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕਰਦਾ ਸੀ।

ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ ਸ੍ਰੀ ਸ਼ਮਾਇਰ ਚੰਦ ਨੇ ਕਈ ਫੈਸਲਿਆਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ-

(i) ਗੁਰਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਬਾਰੂ ਅਤੇ ਹੋਰ (4)। ਇਹ ਕੇਸ ਰੂਪੜ ਤਹਿਸੀਲ ਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਪੰਜਵੇਂ ਦਰਜੇ ਦੇ ਜਮਾਂਦਰੂਆਂ ਦੀ ਗ਼ੈਰ-ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿੱਚ ਭੈਣਾਂ ਵਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਹੱਕਦਾਰ ਸਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਸ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਲੰਮੀ ਚਰਚਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਪੰਜਵੇਂ ਦਰਜੇ ਦੀ ਸੰਪੱਤੀ ਨਾਲੋਂ ਭੈਣਾਂ ਦੀ ਤਰਜੀਹ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਇੱਕ ਚੰਗੀ ਉਦਾਹਰਣ ਹੈ।

(ii) ਮੁਨਸ਼ੀ ਬਨਾਮ ਨਰੰਜਨ ਸਿੰਘ (1)। ਇਹ ਇੱਕ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦਾ ਕੇਸ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਦੁਬਾਰਾ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਪੰਜਵੇਂ ਦਰਜੇ ਦੇ ਜਮਾਂਦਰੂਆਂ ਦੀ ਗ਼ੈਰ-ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਭੈਣ ਜਾਂ ਭੈਣ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਵਧੇਰੇ ਦੂਰ ਦੀ ਡਿਗਰੀ ਜਾਂ ਧੀ ਜਾਂ ਧੀ ਦੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਦੇ ਜਮਾਂਦਰੂਆਂ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਸਫਲ ਹੋਣਗੇ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਜਾਇਦਾਦ ਗ਼ੈਰ-ਜੱਦੀ ਸੀ। ਸਵਾਲ 28 ਅਤੇ 47 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਇੱਕ ਹੋਰ ਉਦਾਹਰਣ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਭੈਣਾਂ ਨੂੰ ਗ਼ੈਰ-ਜੱਦੀ ਸੰਪੱਤੀ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

(iii) ਜਗਤ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ (2)। ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਤੀਜੇ ਦਰਜੇ ਦੇ ਜਮਾਂਦਰੂ ਵਿਵਾਦਗ੍ਰਸਤ ਸਨ ਅਤੇ ਇਹ ਕੇਸ ਅੰਬਾਲਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੀ ਰੂਪੜ ਤਹਿਸੀਲ ਦਾ ਸੀ। ਮਹਾਜਨ, ਜੇ ਨੇ ਰੈਟੀਗਨਜ਼ ਡਾਇਜੈਸਟ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਪੈਰਾ 24 ਦੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ਤਾ 'ਤੇ ਸ਼ੱਕ ਕੀਤਾ।

(iv) ਮੈਲੂ ਬਨਾਮ ਈਸ਼ਰੇ (3)। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਪਾਰਟੀਆਂ ਪਿੱਪਲੀ ਖੇਤਰ ਦੇ ਜਾਟ ਸਨ ਜੋ ਕਦੇ ਅੰਬਾਲਾ ਤਹਿਸੀਲ ਵਿੱਚ ਸੀ ਪਰ ਹੁਣ ਕਰਨਾਲ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੀ ਤਹਿਸੀਲ ਥਾਨੇਸਰ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਉੱਥੇ ਸੈਨੀ, ਜੋ ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਅੰਬਾਲਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਇਸ ਰਿਵਾਜ-ਇ-ਆਮ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ, ਅਤੇ ਭਾਵੇਂ ਜਾਇਦਾਦ ਗੈਰ-ਜੱਦੀ ਸੀ, ਅਸੀਂ ਮੰਨਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਧੀਆਂ ਜਾਂ ਧੀਆਂ ਦੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਦੀ ਗੈਰ-ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ ਪੰਜਵੇਂ ਦਰਜੇ ਨਾਲੋਂ ਭੈਣਾਂ ਜਮਾਂਦਰੂਆਂ ਨਾਲੋਂ ਬਿਹਤਰ ਵਾਰਸ ਸਨ।

(v) ਸੁਖਵੰਤ ਕੌਰ ਬਨਾਮ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ (4)। ਇਸ ਕੇਸ ਦੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਬਾਰੂਵੀਂ ਜਮਾਤ ਦੀਆਂ ਜਮਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਭੈਣਾਂ ਸਨ। ਮਾਮਲਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦਾ ਸੀ। ਵੈਸਟਨ, ਸੀ.ਜੇ ਦੇ ਨਾਲ ਬੈਠ ਕੇ, ਮੈਨੂੰ ਰੈਟੀਗਨਜ਼ ਡਾਇਜੈਸਟ ਦੇ ਪੈਰਾ 24 ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਨਿਯਮ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ ਅਤੇ ਪੈਰਾ 24 ਨੂੰ ਕਸਟਮ ਦਾ ਸਹੀ ਬਿਆਨ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ ਅਤੇ ਇਹ ਵੀ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਭੈਣਾਂ ਨੂੰ ਵਿਰਾਸਤ ਤੋਂ ਸਵੈ-ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿੱਚ ਛੱਡਣ ਨੂੰ ਉਹ ਬਦਨਾਮੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ ਸੀ ਕਿ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਜਿੱਥੇ ਜਾਇਦਾਦ ਗੈਰ-ਜੱਦੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਨਿਆਂਇਕ ਨੋਟਿਸ ਲਿਆ ਜਾਵੇ। ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਪੰਨਾ 251 'ਤੇ ਕੁਝ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਰੱਖੇ ਗਏ ਸਨ:-

“ਅਧਿਕਾਰੀ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ (ਏ) ਪੰਜਾਬ ਲਾਅਜ਼ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰ ਦਾ ਨਿਯਮ, ਐੱਸ. 5, ਪਰਸਨਲ ਲਾਅ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਕਸਟਮ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਇਹ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਕਿ ਪਾਰਟੀਆਂ ਕਸਟਮ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹ ਖਾਸ

ਰਿਵਾਜ ਕੀ ਹੈ; (ਬੀ) ਅਤੇ ਪਰਸਨਲ ਲਾਅ ਹੁਣ ਭੈਣਾਂ ਦਾ ਪੱਖ ਪੂਰਦਾ ਹੈ ਜੇ ਹਿੰਦੂ ਕਬੀਲਿਆਂ ਜਾਂ ਹਿੰਦੂ ਮੂਲ ਦੇ ਕਬੀਲਿਆਂ ਦੇ ਰੀਤੀ-ਰਿਵਾਜਾਂ 'ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਦੇਖੋ ਮਾਊਂਟ ਰਜੇ ਬਨਾਮ ਕਰਮ ਬਖਸ਼, (1); (c) ਕਸਟਮ ਨੂੰ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਰਿਵਾਜ-ਏ-ਆਮ ਦੇ ਉਤਪਾਦਨ ਦੁਆਰਾ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇ ਇੰਦਰਾਜ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਧਾਰਨਾ ਪੈਦਾ ਕਰੇਗਾ ਜੇਕਰ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਜਾਇਦਾਦ ਜੱਦੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਬਿਆਨ ਗੈਰ-ਜੱਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਕਵਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ; (d) ਕਬੀਲੇ ਤੋਂ ਕਬੀਲੇ ਅਤੇ ਥਾਂ-ਥਾਂ ਤੱਕ ਰਿਵਾਜ ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਕੁਝ ਰੀਤੀ-ਰਿਵਾਜ ਲਗਾਤਾਰ ਸਬੂਤਾਂ ਨਾਲ ਸੂਬੇ ਦੇ ਸਾਰੇ ਹਿੱਸਿਆਂ ਦੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਇੰਨੇ ਬਦਨਾਮ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਿਆਂਇਕ ਨੋਟਿਸ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ; (e) ਪਰ ਭੈਣਾਂ ਨੂੰ ਵਿਰਾਸਤ ਤੋਂ ਸਵੈ-ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਜਾਇਦਾਦ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕਰਨ ਲਈ ਉਹ ਬਦਨਾਮੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਹੈ ਅਤੇ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਨਿਆਂਇਕ ਨੋਟਿਸ ਲਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਜਾਇਦਾਦ ਗੈਰ-ਜੱਦੀ ਨਹੀਂ ਹੈ; (f) ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਉਹ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਜਿਸਦੀ ਉਹ ਹੱਕਦਾਰ ਸਨ ਅਤੇ ਰਿਵਾਜ-ਏ-ਆਮ ਦੇ ਸੰਕਲਨ ਦੇ ਸਮੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਇੱਕ ਹਲਕਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕੁਝ ਮੌਕਿਆਂ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਪਰਿਵਾਰ ਜਾਂ ਕਬੀਲੇ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦੇ ਬਿਨਾਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਆਮ ਸਬੂਤ ਦੁਆਰਾ ਡਿਸਚਾਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਦੇਖੋ ਅਹਿਮਦ ਖਾਨ ਬਨਾਮ ਚੰਨੀ, ਬੀਬੀ (2),....”

ਸ੍ਰੀ ਟੇਕ ਚੰਦ ਜੀ ਜੇ ਗੱਲ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਰੱਖਣ ਦੀ ਇੱਛਾ ਰੱਖਦੇ ਹਨ ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਜੱਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਭੈਣ ਜਾਂ ਭੈਣ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਪੰਜਵੀਂ ਡਿਗਰੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੀ ਜਮਾਂਬੰਦੀ

ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਰੱਖੇਗਾ, ਪਰ ਗੈਰ-ਜੱਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਉਸਨੂੰ ਬਾਹਰ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਕਾਫ਼ੀ ਅਸੰਗਤ ਜਾਪਦਾ ਹੈ। ਇਕੋ ਜੱਦ ਦਾ ਵਾਰਸ ਹੋਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਉਸ ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਪੂਰਵਜ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਮੈਨੂੰ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਤਰਕ ਦਾ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਇਕੋ ਜੱਦ ਦਾ ਪੁਰਖ ਜੱਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿੱਚ ਵਾਰਸ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਗੈਰ-ਜੱਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਉਹ ਵਾਰਸ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋਵੇਗਾ। ਕਿਰਪਾ ਬਨਾਮ ਬਖਸ਼ੀਸ਼ ਸਿੰਘ (1) ਵਿਚ ਹੈਰੀਜ਼, ਸੀ ਜੇ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯਮ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਇਹ ਨਹੀਂ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਸਤਰੀਆਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਇਹ ਭੇਦ ਕਦੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਜੱਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਵਾਰਸ ਹੋਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਗੈਰ-ਜੱਦੀ ਨਹੀਂ। ਕ੍ਰਿਪਾ ਬਨਾਮ ਬਖਸ਼ੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕੇਸ (1) ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਮਾਣਯੋਗ ਚੀਫ਼ ਜਸਟਿਸ ਦਾ ਧਿਆਨ ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਗੁਰਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਬਾਰੂ ਅਤੇ ਹੋਰ (2), ਅਤੇ ਮੁਨਸ਼ੀ ਬਨਾਮ ਨਿਰੰਜਨ ਸਿੰਘ, (3) ਵਿੱਚ ਲਾਹੌਰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵੱਲ ਨਹੀਂ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ। ਦੋ ਪੇਟੈਂਟ ਪੱਤਰਾਂ ਦੀਆਂ ਅਪੀਲਾਂ ਸੈਂਟੀ ਬਨਾਮ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ (4) ਅਤੇ ਬੰਤੀ ਬਨਾਮ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ (5) ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਵੈਸਟਨ, ਸੀ ਜੇ, ਅਤੇ ਫਲਸ਼ੋ, ਜੇ, ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਨੇ ਸਿਰਫ਼ ਚੀਫ਼ ਜਸਟਿਸ ਹੈਰੀਜ਼ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ।

ਝਗੜੇ ਦੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਦਾ ਨਿੱਜੀ ਕਾਨੂੰਨ ਹਿੰਦੂ ਕਾਨੂੰਨ ਹੈ ਜਿਸ ਤਹਿਤ ਹੁਣ ਭੈਣ ਦਾ ਬਹੁਤ ਉੱਚਾ ਸਥਾਨ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਭੈਣਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਰਿਵਾਜ ਕਾਇਮ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤਾਂ ਵਿਵਾਦ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਹਿੰਦੂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਅਬਦੁਲ ਹੁਸੈਨ ਖਾਨ

ਬਨਾਮ ਸੋਮ ਡੇਰੇ (6) ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਿਵੀ ਕੌਂਸਲ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪ ਦੁਆਰਾ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

ਭਾਵੇਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਭੈਣਾਂ 'ਤੇ ਸੀ, ਇਹ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਬਹੁਤ ਹਲਕੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੇਸਾਂ ਦਾ ਮੈਂ ਉੱਪਰ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਉਹ ਚੰਗੀਆਂ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਹਨ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਫੀ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ, ਮੇਰੀ ਰਾਏ ਹੈ ਕਿ ਹੇਠਲੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਸਹੀ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਭੈਣਾਂ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਜਮਾਂਦਰੂਆਂ ਨਾਲੋਂ ਬਿਹਤਰ ਵਾਰਸ ਹਨ।

ਇਸ ਲਈ, ਮੈਂ ਇਸ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਪਰ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਖਰਚੇ ਚੁੱਕਣ ਲਈ ਛੱਡ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ:- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪਰਮਾਣਿਤ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਸਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਕੁਮਾਰੀ ਰਾਜ
ਟ੍ਰਾਂਸਲੇਟਰ